

Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği (1143-1163), Hazırlayan: Ergin Ayan, Karadeniz Dergisi Yayınları No: 02, Ankara 2009, 160 sayfa, ISBN 978-975-8951-33-8

Türklerin Marmara kıyılarına dek ilerleyişi, Anadolu'yu yurt tutmaları ve Yakınoğu'ya hâkim olmaları üzerine Bizans, batıdan ücretli asker talebinde bulundu. Papalığın bu isteği kendi çıkarları doğrultusunda kullanması ve haçlı seferlerini ilan etmesiyle 1096-1291 yılları arasında Anadolu ve Yakınoğu toprakları taraflar arasında yıllarca süren mücadelelere sahne oldu. Düzenlenen seferler ve bu seferlerin sonucunda Haçlılar, Türkler ve Müslümanlar arasında yaşanan olaylar, pek çok esere konu edildi.

Sefere katılan ve olayları yaşayan batılılar tarafından kaleme alınarak günümüze ulaşabilen eserler, Haçlı Seferleri sırasında Yakın ve Ortadođu'nun durumu hakkında oldukça önemli bilgiler verirler. I.Haçlı Seferi'nin görgü şahitleri Anonim Gesta Francorum'un yazarı, Fulcherius Carnotensis ve Raimundus Aguilers ve savaşa katılanların verdiği bilgileri derleyerek eserini yazdığı anlaşılan Albertus Aquensis'in kaleme aldığı kitapların dışında zikredilmesi gereken diğer bir kroniğin sahibi de Willermus Tyrensis'dir.

Söz konusu kaynak eserler, Haçlıların Türkler ve Araplar ile mücadelelerini uzun uzun anlatmaları ve bölge hakkında zaman zaman ayrıntılı bilgiler vermeleri nedeniyle Ortaçađ Türk Tarihi açısından son derece öneme haizdirler. İşte Ergin Ayan, sözünü ettiğimiz kaynaklardan, Willermus Tyrensis'in eserinden 1143-1163 yıllarını içeren bir bölümünü Türkçeye çevirip ilgilenenlerin hizmetine sunmuştur.

Willermus Tyrensis (1130-1185)'in *Historia rerum partibus transmarinis gestarum* adlı 23 kitaptan oluşan eserinde, I. Haçlı Seferi'nden 1184 yılına dek gelen olaylar anlatılmaktadır. Bu eserin Ergin Ayan tarafından XVI, XVII ve XVIII. bölümlerinin Türkçeye tercümesi yapılmıştır. Yazar, kendi çevirisinde eserin Almancaya tercümesini (E&R Kausler, *Geschichte der Kreuzzüge und Königreichs Jerusalem*, Stuttgart 1844) esas almış; ayrıca Latince ve İngilizce metin ile (A.C.Krey, *A History of Deeds done beyond the Sea*, New York 1941, 2 cild) karşılaştırmıştır.

Yazarın çevirdiği kısım Kudüs kralı III. Baudouin'in hâkimiyet yıllarını ve bu dönemdeki gelişmeleri içermektedir. 1143-1163 yılları arasında, Haçlıların Türklerle özellikle de Musul Atabegi İmadeddin Zengi ve oğlu Nureddin Mahmud Zengi ile olan münasebetleri ele alınır. Tercümesi yapılan eserin bu kısmında esas olarak Kudüs kralı Baudouin ve Nureddin Mahmud Zengi'nin hâkimiyet dönemleri anlatılmaktadır.

Eser; önsöz (s.3-4), Willermus Tyrensis'in hayatı ve eseri (s.5-9) ile üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde (s.11-52), Kudüs kralı Foulque'un ölümünün ardından Kudüs tahtına kraliçe Melisende'den olan oğlu Baudouin (III)'in annesiyle birlikte

1143'te çıkışı ve hâkimiyeti döneminde gerçekleşen önemli olaylara yer veriliyor. 1144-1148 yıllarını anlatan bu bölüm, Urfa'nın İmadeddin Zengi tarafından alınışı ve akabinde meydana gelen II. Haçlı Seferini de konu edinmektedir.

İkinci bölümde (s.53-95) ise, II. Haçlı Seferi'nin başarısızlığa uğramasının ardından Nureddin Mahmud Zengi'nin Haçlılar üzerine seferlerine yer veriliyor. Artuklular'ın Kudüs üzerine seferi ve haçlılar tarafından geri püskürtülmeleri, Nureddin Mahmud'un Dımaşk'ı zaptı, Kralın ve Kontların 1153 yılı Askalan kuşatması ve şehrin ele geçirilmesi de bu bölümün olayları arasında yer almaktadır.

Üçüncü bölüm (s.97-146) 1154 yılı olaylarıyla başlıyor. Ardından Hospitalier Şövalye Tarikati'nin tarihçesine, Antakya Prinkepsi Renaud de Chatillon'un Kıbrıs adasını tahribine, Nureddin Mahmud'un başarısız Banyas kuşatmasına ve Şeyzer şehrinin haçlılarca kuşatılması ile alınışına yer veriliyor. Bunun ardından Kudüs Kralı'nın Bizans İmparatorluğu ile akrabalık tesisi, Bizans İmparatoru'nun Çukurova seferi ve Antakya'ya gitmesi anlatılıyor. Eserin çevirisi yapılan kısmı Kral Baudouin'in 1163 yılında ölümüyle noktalanıyor.

Eser bibliyografya (s.147-148), dizin (s.149-154) ve içindekiler (s.155-160) kısmıyla son bulmaktadır.

Sonuç olarak, metin içerisinde yer alan olaylar ve tarihler diğer kaynaklarla da karşılaştırılmak suretiyle dipnotlarda verilmiş ve yazar tarafından kaynak ile araştırma eserlerden oluşan bir bibliyografya da eklenmiştir. Bu açıdan tercümesi yapılan eserin, konuyla ilgili çalışacak araştırmacılara faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Sevtap Gölgesiz*

* Arş.Gör., Trakya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Edirne.